

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	17
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	19
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	22
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕДУР ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	26
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	28
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> ЩОДО ОБСЯГУ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	32
<i>Негара Родіон Віталійович</i> УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	35
<i>Осадчий Анатолій Юрійович, Закаленко Олена Василівна</i> СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.	42
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	48
<i>Чердинцев Юрій Герасимович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АТЕСТАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МИТНИХ ОРГАНІВ	50
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	53
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	56
<i>Бевзюк Ангеліна Костянтинівна</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	59
<i>Данілов Олександр Дмитрович</i> НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ	62

СЕКЦІЯ 9. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Степаненко Оксана Василівна

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ:
КВАЛІФІКАЦІЯ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....458

Стрельцов Євген Львович

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ:
СУТНІСТЬ У «ДЕТАЛЯХ».....461

Viacheslav Tuliakov

SECURITY THEATER VS. FUNDAMENTAL FREEDOMS IN ECHR JURISPRUDENCE – A CRITICAL
EXAMINATION FOR UKRAINIAN CRIMINAL JUSTICE REFORM.....464

Мирошниченко Наталія Анатоліївна

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ У ВИЗНАЧЕНІ ІНСТИТУТУ СПІВУЧАСТІ.....468

Коломієць Юлія Юріївна

ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАМАХ НА ВБИВСТВО.....471

Полянський Євген Юрійович

ЩОДО НОВАЦІЙ В ПИТАННЯХ СИСТЕМ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ
ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....474

Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 286 КК УКРАЇНИ.....477

Агапова Каріна Вікторівна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ У СКЛАДІ МОЛОДІЖНИХ УГРУПОВАНЬ.....479

Берш Анастасія Яковлівна

ЗНАЧЕННЯ ПСИХІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 429 (ЗАЛИШЕННЯ
ПОЛЯ БОЮ ТА ВІДМОВА ДІЯТИ ЗБРОЄЮ).....482

Бойченко Віталій Петрович

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА КРИМІНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ: РИЗИКИ
ДЛЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....485

Горбачова Ірина Михайлівна

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РОЗМІРИ ШТРАФУ ЗА КК УКРАЇНИ.....487

Іванова Вероніка Петрівна

ЕВОЛЮЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....490

Тавлуй Олена Вікторівна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ В ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКІВ
ДАВНОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....493

Тимофєєва Лілія Юріївна

ЛЕГІТИМНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗБЕРІГАННЯ ТА ПОШИРЕННЯ
ПОРНОГРАФІЇ.....495

Хильченко (Макаренко) Анастасія Сергіївна

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....497

Хімченко Світлана Анатоліївна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ.....501

Чугуніков Ігор Іванович

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ ЯК НОВА ФОРМА УЧАСТІ ДЕКИЛЬКОХ
СУБ'ЄКТІВ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....505

Павлова Олександра Сергіївна

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ
ЖУРНАЛІСТІВ.....509

Гончарова-Парфьонова Ольга Олегівна

ПРОВОКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ В СПІВВІДНОШЕННІ
З ІНСТИТУТОМ СПІВУЧАСТІ.....513

Забавський Дмитро Олександрович

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ КОНТРАБАНДИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ
ЗАКОНОДАВСТВІ.....516

Ігнатів Євген Євгенович

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОРГАНІЗАЦІЮ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ
ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН З МЕТОЮ УХИЛЕННЯ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.....519

Коновальчук Сергій Сергійович

ЗЛОВЖИВАННЯ ПОВНОВАЖЕННЯМИ ОСОБАМИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ:
СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....522

Кулик Анастасія Валеріївна

СИСТЕМНІСТЬ ЯК ОЗНАКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....525

Мальцев Максим Вікторович

ВІДМЕЖУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 272 КК УКРАЇНИ, ВІД
СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....528

Перстинчик Дмитро Олегович

КАРАНІСТЬ КОНТРАБАНДИ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ: НОРМАТИВНІ ТА ПРАКТИЧНІ
АСПЕКТИ.....530

Поліщук Яна Романівна

МОБІНГ ЯК РІЗНОВИД ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ.....533

Рутковська Анастасія Русланівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ
АНАЛІЗ.....536

Фартух Олександр Олександрович

ВОЄННІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОРІЄНТИРІВ
УКРАЇНИ.....539

Цвеліх Павло Володимирович

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ
НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ...543

СЕКЦІЯ 10. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Торбас Олександр Олександрович

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАЯВЛЯТИ КЛОПОТАННЯ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО
ЗАХОДУ ПОТЕРПІЛИМ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО
ОБВИНУВАННЯ.....547

Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....550

Дрьомін Віктор Миколайович

ПОВОЄННА КРИМІНОЛОГІЯ В УКРАЇНІ: ПОТРІБНА ЗМІНА ДОКТРИНИ.....552

Ракіпова Інна Василівна

ЩОДО ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....555

Волошина Владлена Костянтинівна, Нечипорук Володимир Олександрович

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА КРИМІНАЛЬНЕ
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....558

Гуртієва Людмила Миколаївна

ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДСТАВИ ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ НА СТАДІЇ
СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ.....561

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ У ВИЗНАЧЕНІ ІНСТИТУТУ СПІВУЧАСТІ

Частіше за все вчинення кримінального правопорушення у співучасті свідчить про його підвищену суспільну небезпеку. Група осіб у співучасті може спричинити більшу шкоду ніж одна особа. Чинне Кримінальне законодавство України визначає поняття співучасті як умисної спільної участі декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні кримінального правопорушення (ст. 26 КК) [1]. Всі учасники групи повинні бути належними суб'єктами (ч.1 ст. 18 КК). Їх об'єднує спільність дій та єдиний умисел на вчинення суспільно небезпечних діянь. Співучасники мають єдину мету(ціль) на вчинення кримінального правопорушення, а мотиви їх поведінки можуть не співпадати.

Визначення інституту співучасті в КК України підтверджує необхідність встановлення двохстороннього суб'єктивного зв'язку між співучасниками. Для наявності співучасті необхідно встановити усвідомлення кожним із співучасників факту вчинення спільного кримінального правопорушення. Тобто до суспільно небезпечного діяння у всіх співучасників повинен бути встановлений прямий умисел. Відносно наслідків що настали, у організатора та підбурювача теж може бути тільки прямий умисел. Виконавець (співвиконавці) та пособник можуть не бажати настання наслідків, але допускають їх настання, тобто можуть діяти з непрямым умислом.

Якщо діяння фактичного «виконавця» не носило свідомого або юридично значущого характеру(малолітній або неосудний), то виконавцем є той, що усвідомлює ці особливості «виконавця», наприклад, підбурювач або організатор. Подібну оцінку треба надавати і випадкам, коли склад кримінального правопорушення потребує спеціального суб'єкта (наприклад – службова особа), виконавцем може бути лише особа, що має ознаки спеціального суб'єкта, а фактичного «виконавця» можливо визнати пособником цього кримінального правопорушення.

Спірним є питання про можливість складної (змішаної, подвійної) форми вини при вчиненні кримінального правопорушення у співучасті. Співучасники вчиняють дії завжди умисно, а до наслідків, в деяких випадках, можлива необережна вина. Наприклад, група осіб за змовою вчиняє умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого(ч.2 ст. 121 КК) [1].

Спільність дій співучасників передбачає і спільні суспільно-небезпечні наслідки (у кримінальних правопорушеннях з матеріальним складом). В формальних і усічених складах наслідки знаходяться за межами закінченого кримінального правопорушення. Наприклад, розбій, бандитизм за конструкцією є усіченими складами кримінальних правопорушень, але крім спільних дій, які вчиняють співучасники, їх об'єднує єдина мета (ціль) до якої вони всі прагнуть.

Тому в таких кримінальних правопорушеннях інший момент закінчення правопорушення та обмежені часові межі добровільної відмови.

Якщо виконавець або співвиконавець вчиняє додаткові дії без згоди з іншими співучасниками, тобто виходить за межі домовленості, допускає так званий ексцес, його дії кваліфікуються інакше ніж дії інших співучасників. Вважаємо за необхідне закріпити у чинному кримінальному законодавстві поняття ексцесу виконавця та його види (кількісний і якісний ексцес), а також у самому законі слід звернути увагу на кваліфікацію дій виконавця та інших співучасників при кількісному та якісному ексцесі. Усі співучасники відповідають в межах змови, а діяння виконавця, що допустив ексцес, кваліфікуються, в залежності від виду ексцесу, за іншими статтями КК. Співучасники не підлягають кримінальній відповідальності за діяння, вчинене виконавцем, якщо воно не охоплювалось їх умислом (ч.5 ст. 29 КК). Додаткові особисті ознаки, які мають відношення до окремих видів співучасників, впливають на кваліфікацію лише їх дій або враховуються при призначенні покарання.

Слушним є закріплення в проекті КК поняття посереднього «виконавця», який не є співучасником; а також положень відносно співучасті у кримінальному правопорушенні зі спеціальним суб'єктом [2] .

Потребує уточнення в проекті КК розмежування понять дій провокаторів та підбурювачів. В деяких випадках їх дії можуть співпадати.

Форми співучасті визначені в ст. 28 КК. Але важливим моментом в кваліфікації кримінальних правопорушень є особливості у відображенні форм співучасті в статтях Особливої частини КК. Частіше за все, вони вказані як обтяжуючі обставини (кваліфікуючі ознаки). Так, в складі згвалтування (ч.3 ст. 152 КК) і в складі хуліганства (ч.2 ст. 296 КК) йдеться про групу осіб, попередня домовленість тут не обов'язкова. В кримінальних правопорушеннях проти власності (ст.ст. 185,186,187,189,190 КК) звертається увага на дві форми співучасті, а саме : попередня змова групи осіб (кваліфікуюча ознака) і організована група(особливо кваліфікуюча ознака). Ці форми співучасті впливають не тільки на кваліфікацію за різними частинами статей, але й на покарання, яке передбачене в санкціях статей КК Особливої частини. В ст. 293 КК (групове порушення громадського порядку) та ст. 294 КК (масові заворушення) йдеться про групові дії, але не уточнюється форма співучасті. Крім того, в ст. 255 КК поряд із злочинною організацією зустрічається поняття «злочинна спільнота», яке потребує самостійного визначення та закріплення в ст. 28 Загальної частини КК.

Якщо обтяжуючі обставини вказані в статтях Особливої частини КК як кваліфікуючі ознаки, то вони двічі не враховуються і не потребують посилання на ст. 67 КК. Перелік обтяжуючих обставин є вичерпним, тому п.2 ч.1ст. 67 КК також потребує уточнення, а саме поряд із групою осіб за попередньою змовою, треба вказати організовану групу та злочину організацію. В чинній редакції ст. 67 КК вони не вказані, а лише надається посилання на ст. 28 КК .

Вважаємо, що положення про добровільну відмову у разі співучасті, слід розглядати у розділі 2.7 проекту КК в якому визначена співучасть, види співучасників та інші питання про співучасть. Розробники проекту визначили ці положення у розділі 2.6. про незакінчений злочин [2]. Заслугує на увагу питання щодо кваліфікації незакінченого кримінального правопорушення. Якщо має місце добровільна відмова одного із співучасників, то ці питання в цілому урегульовані статтею 31 чинного КК України [1], але необхідно внести деякі доповнення, а саме, слід уточнити, що добровільна відмова організатора та підбурювача, якщо правопорушення вже почалося, можлива лише у формі активних дій, тоді як виконавець і пособник можуть відмовитися і у формі бездіяльності. Ще один варіант, на який хочу звернути увагу, наприклад, виконавець не відмовився, а помер; в такому випадку інші співучасники, якщо вони вже виконали свої дії, відповідають за них, як за незакінчене правопорушення на стадії готування. Може так статися, що в діяннях особи, яка добровільно відмовилася від вчинення кримінального правопорушення у співучасті, є самостійне закінчене кримінальне правопорушення. Наприклад, пособник спочатку незаконно придбав та зберігав вогнепальну зброю, передав її виконавцю для вчинення кримінального правопорушення, а потім добровільно відмовився та забрав зброю у виконавця. В такому випадку йому буде зарахована добровільна відмова у співучасті, але він понесе відповідальність за ст. 263 КК за незаконне поводження зі вогнепальною зброєю.

Поряд з інститутом співучасті, пропонуємо доповнити Загальну частину КК України поняттям та видами причетності до кримінального правопорушення [3]. Причетність слід розглядати як самостійний інститут, який хоча і пов'язаний із вчиненням кримінальних правопорушень декількома особами, але не є співучастю, тому що між особами немає спільних об'єктивних та суб'єктивних зв'язків і єдиної мети. До видів причетності слід віднести: заздалегідь не обіцяне приховування кримінального правопорушення, заздалегідь не обіцяне потурання кримінальному правопорушенню, заздалегідь не обіцяне придбання чи збут майна здобутого кримінально протиправним шляхом, неповідомлення про достовірне відоме підготовлене або вчинене кримінальне правопорушення. Окремі види причетності мають суттєве значення для кваліфікації кримінальних правопорушень при розмежуванні з співучастю. Наприклад, якщо особа, до початку або під час вчинення кримінального порушення, пообіцяла виконавцю придбати чи збути вкрадені речі, то вона є пособником і розглядається як співучасник крадіжки; якщо ж до цієї особи звернулися після закінчення кримінального правопорушення з проханням придбати вкрадені речі або їх збути, то ця особа є лише причетною до крадіжки і її дії слід кваліфікувати за ст. 198 КК України.

Вважаю, що висловлені пропозиції щодо законодавчого визначення окремих проблемних питань, будуть сприяти удосконаленню кримінального законодавства України.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 1 жовтня 2024 року. Київ : Алерта, 2024. 248 с.
2. Проект нового кримінального кодексу України: передумови розробки, концептуальні засади, основні положення. Київ : Компанія ВАІТЕ, 2024. 494 с.
3. Мирошниченко Н. А., Степаненко О. В. Деякі законодавчі новели у проекті КК України в порівнянні з чинним КК України. *Вісник Асоціації кримінально-го права України*. 2024. Т. 2. № 22. С. 103-115.

Ключові слова: співучасть, ексцес виконавця, форми співучасті, спеціальні питання співучасті, їх вплив на кваліфікацію, причетність.

Keywords: complicity, excesses of the perpetrator, forms of complicity, special issues of complicity, their impact on qualifications, involvement.

Коломієць Юлія Юріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри кримінального права,
доктор юридичних наук, доцент*

ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАМАХ НА ВБИВСТВО

До набрання чинності Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» від 15 квітня 2008 року № 270-VI процес притягнення до кримінальної відповідальності за замах на вбивство не відрізнявся від процесу притягнення до кримінальної відповідальності за закінчене вбивство. Законодавець і практики керувалися вже сформованою на той час кримінально-правовою доктриною, згідно якої діяння особи, що вчинила злочин, оцінювалося залежно від спрямованості злочинної волі. Різниця в караності замаху й закінченого злочину не робилася через те, що характер злочинної волі в тому й іншому випадку однаковий (наприклад, і при вчиненні вбивства, і при замаху на вбивство особа має єдиний намір – позбавити потерпілого життя) [1, с. 143].

Внесення змін до ст. 68 КК України відобразилося не тільки на призначенні покарання, а й на усьому процесі притягнення особи до кримінальної відповідальності. Аналіз судової практики та правових позицій різних учасників кримінального процесу показав, що кримінальні та кримінально-процесуальні норми тлумачаться не з метою здійснення правосуддя, а задля формального дотримання процедури. Наприклад, у разі обвинувачення особи у замаху на умисне вбивство адвокати, прокурори та судді по-різному ставляться до розв'язання питань про склад суду під час розгляду кримінальної справи та закінчення строків давності.